

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____ 2013

Chişinău

**privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului și familiei
pentru perioada 2014 – 2020**

În scopul executării prevederilor Hotărîrii Guvernului nr. 289 din 07.05.2012 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015, Guvernul **HOTĂRĂȘTE**:

1. Se aprobă Strategia pentru protecția copilului și familiei pentru perioada 2014 – 2020 (se anexează).

2. Ministerele și alte autorități administrative centrale vor întreprinde măsurile necesare pentru a asigura implementarea Strategiei pentru protecția copilului și familiei pentru perioada 2014 – 2020.

3. Coordonarea implementării, monitorizarea și prezentarea rezultatelor implementării Strategiei pentru protecția copilului și familiei pentru perioada 2014 – 2020 se pune în sarcina Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

Prim-ministru

Iurie LEANCĂ

Contrasemnează:

Ministrul muncii, protecției
sociale și familiei

Ministrul educației

Ministrul finanțelor

Ministrul sănătății

Ministrul afacerilor interne

Valentina Buliga

Maia Sandu

Anatol Arapu

Andrei Usatîi

Dorin Recean

Strategia pentru protecția copilului și familiei pentru perioada 2014–2020

Introducere

În contextul reformării sistemului de protecție a copilului din Republica Moldova și alinierii acestuia la standardele și angajamentele europene și internaționale, în ultimii ani în Republica Moldova au fost înregistrate o serie de realizări importante.

Eforturile sporite s-au depus pentru realizarea reformei sistemului de îngrijire a copiilor în situații de dificultate în baza unei Strategii și a unui plan național de acțiuni pentru reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pentru anii 2007-2012. Astfel, a fost elaborat cadrul normativ și instituțional pentru dezvoltarea serviciilor alternative de tip familial pentru îngrijirea copiilor. De asemenea, a fost creat mecanismul de prevenire a instituționalizării copiilor. Concomitent, pentru eficientizarea cadrului de prestare a serviciilor sociale a fost elaborată și promovată implementarea Programului național privind crearea sistemului integrat de servicii sociale a cărui scop principal este prevenirea și asistența primară a beneficiarilor la nivel de comunitate, referirea și prestarea serviciilor sociale specializate sau cu specializare înaltă realizându-se doar în cazul în care acestea reies din necesitățile evaluate ale fiecărui potențial beneficiar.

În scopul prevenirii abandonului copiilor și a mortalității infantile la nivel comunitar, a fost fundamentat mecanismul de colaborare interinstituțională între sistemul medical și cel de asistență socială. Se află în proces de implementare Strategia și Planul național de acțiuni pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, precum și un Program de dezvoltare a educației incluzive. În scopul asigurării unui venit minim garantat familiilor sărace, s-a realizat reforma sistemului de prestații sociale, printre efectele căreia se numără și prevenirea separării copiilor de familie din motivul sărăciei. O reformă radicală a fost realizată în domeniul asigurării drepturilor copiilor, protejați prin adopție națională și internațională.

Cu toate acestea, se constată că reformele și acțiunile întreprinse pînă în prezent în domeniul protecției copilului în țara noastră nu sunt suficiente. Reforma s-a produs în mod special în privința cadrului normativ, în timp ce cadrul instituțional continuă să fie inefficient din cauza fragmentării structurale, și în mod special, datorită capacităților insuficiente ale profesioniștilor din domeniul vizat. Deși în general, reformele au fost orientate pe prevenirea vulnerabilității, situația actuală denotă necesitatea concentrării eforturilor asupra optimizării și eficientizării sistemului de protecție a copiilor, cu accent deosebit pe abordarea individualizată și complexă a problemelor celor mai

vulnerabile grupuri de copii și asigurarea unei monitorizări calitative a situației acestora.

Totodată, se constată necesitatea unificării și uniformizării bunelor practici și a experienței acumulate în ultimii ani la nivel local de către societatea civilă, implicată în procesul de reformă și dezvoltare a sistemului de protecție a copilului, fiind necesară extinderea și consolidarea capacităților autorităților publice locale în implementarea politicilor în acest domeniu.

Analiza situației denotă curențe semnificative în domeniul asigurării unui suport eficient familiilor vulnerabile pentru a preveni separarea copiilor, precum și pentru a preveni și combate violența, neglijarea și exploatarea copiilor. Dezvoltarea insuficientă sau lipsa serviciilor sociale la nivel de comunitate sau a celor specializate pentru asistența copiilor și familiilor este complementată de capacitatea redusă a resurselor umane implicate în domeniul de protecție a copilului.

Actualul sistem de protecție poate fi caracterizat ca fiind unul reactiv, rigid și, respectiv, cost ineficient, context în care activitățile necesare pentru promovarea reformei în domeniul protecției copilului și familiei urmează în mod prioritar a fi reorientate spre dezvoltarea și implementarea unor mecanisme viabile de prevenire a situațiilor de risc, de identificare și intervenție timpurie.

Necesitatea elaborării și implementării Strategiei pentru protecția copilului și familiei pentru perioada 2014-2020 (în continuare Strategie), pe lângă argumente de natură obiectivă, deduse din analiza situației actuale în sistemul de protecție a familiei și copilului, este corelată cu angajamentele asumate de Republica Moldova pentru implementarea tratatelor internaționale ratificate în domeniul respectiv, printre care în mod special se numără Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Convențiile Consiliului Europei și Recomandările Cabinetului de miniștri ale CoE în domeniul protecției copilului, Strategia Consiliului Europei privind drepturile copiilor 2012-2015.

Strategia vizează copiii de la 0-18 ani și familiile acestora, în mod special axându-se pe următorii beneficiari: copiii instituționalizați și copiii în risc de separare de părinți, copiii victime sau potențiale victime ale violenței, exploatării, neglijării.

Strategia este un document complementar altor documente de politici aprobate în domeniul protecției sociale, demografiei, migrației, prevenirii și combaterii violenței și traficului, descentralizării și are următoarele obiective: prevenirea separării copilului de familie, continuarea dezinstituționalizării copiilor, reducerea riscurilor sociale ale migrației părinților asupra copiilor, prevenirea și combaterea violenței, neglijării și exploatării copiilor, facilitarea reintegrării în activitatea profesională a părinților și revigorarea rolului fiecăruia în creșterea copilului.

I. Situația actuală și acțiunile întreprinse

În acest capitol se descrie situația, fenomenul și cauzele care formează obiectul de intervenție a Strategiei. Totodată, se evaluează calitativ eficiența și deficiențele acțiunilor întreprinse pentru soluționarea problemelor. Analiza este grupată pe

principalele 3 domenii identificate în Strategie.

Protecția copilului și dezinstituționalizarea

Fenomenul și cauzele acestuia. În ultimii ani se constată o tendință pozitivă de reducere a copiilor instituționalizați. La sfârșitul anului 2012 sistemul rezidențial includea 49 de instituții rezidențiale (4435 copii plasați), din care 44 (3923 copii plasați) se aflau în subordinea Ministerului Educației (1800 de copii plasați în școli auxiliare), atunci când în 2007, peste 11 mii de copii erau plasați în 65 de instituții rezidențiale pentru copii, majoritatea copiilor fiind plasați „temporar” la cererea părinților sau tutorilor. Motivele plasamentului invocat în principal de părinți este de ordin social - situația materială precară. Autoritățile tutelare practic automat acceptă separarea copilului de mediul familial, fără a depune eforturile necesare pentru menținerea copiilor în familie și comunitate. S-a constatat că copii au fost plasați în școli auxiliare pentru copii cu cerințe educaționale speciale în condițiile în care deciziile privind necesitatea plasării copiilor în școlile auxiliare se bazează pe concluzii motivate ale Comisiilor medico-psihologo-pedagogice. *Copiii de vârstă fragedă*, ca un caz aparte, sunt cel mai profund afectați de efectele negative ale plasamentului în instituții rezidențiale. În anul 2011 în centrele de plasament temporar erau plasați 192 copii cu vârsta de până la 3 ani. O parte importantă a cazurilor de plasament se explică prin motivele sociale sau prin lipsa de pregătire a familiei pentru a face față situației.

Studiile demonstrează efectele negative ale instituționalizării și separării copilului de mediul familial: subdezvoltare intelectuală, capacitate redusă de adaptabilitate și integrare socială, abilități limitate pentru trai independent, risc de dezvoltare a comportamentelor antisociale, delincvențe, consum de alcool și droguri, dependența de asistența sistemului de protecție. Adicional, instituționalizarea rezultă în creșterea pe termen lung a costurilor cumulative pentru protecția și asistența acestui grup de copii. Consecințele instituționalizării asupra *copiilor de vârstă fragedă* sunt cel mai greu de recuperat, în primul rând, datorită lipsei de afecțiune interpersonală și atașament în primii ani de viață, care duce la dereglări în dezvoltarea psiho-emoțională și intelectuală ulterioară a copiilor.

Acțiunile întreprinse. Reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului în baza unei Strategii naționale și a unui Plan de acțiuni a fost inițiată prin Hotărârea Guvernului nr. 784 din 09.07.2007, în scopul racordării cadrului legal și instituțional de protecție a copilului la standardele internaționale. Cu asistența tehnică internațională și sprijinul sectorului asociativ eforturile au fost concentrate pe eliminarea cauzelor instituționalizării și asupra efectelor negative ale instituționalizării asupra copiilor. Reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copiilor a prevăzut dezinstituționalizarea copiilor, pe de o parte și prevenirea separării copiilor de mediul familial, pe de altă parte.

A fost intensificată *dezvoltarea serviciilor alternative de tip familial*, fiind consolidată activitatea caselor de copii de tip familial și dezvoltat serviciul de asistență parentală profesionistă. Pe parcursul anului 2012 au activat 87 case de copii de tip familial în care au fost plasați 357 copii, comparativ cu anul 2007 când activau 53 case de copii de tip familial, în care erau plasați 241 copii. În aceeași perioadă 164 asistenți parentali profesioniști au fost aprobați și au oferit îngrijire unui număr de 245

copii, comparativ cu anul 2007 cînd activau 42 asistenți parentali profesioniști. Adicional în acest proces a fost valorificată și tutela ca formă substitutivă de îngrijire.

O realizare importantă în procesul de dezvoltare a sistemului de protecție a copilului rezidă în activitatea *Comisiilor pentru protecția copilului aflat în dificultate*, în fiecare raion și municipiu, ca elemente de bază în procesul de *prevenire a plasamentului nejustificat al copiilor* în sistemul de îngrijire rezidențială. Din momentul lansării la nivel național a activității Comisiilor pentru protecția copilului aflat în dificultate, în comparație cu anul 2009 numărul cazurilor examinate anual a crescut de cca. 4 ori în anul 2012, pe parcursul căruia, activitățile Comisiilor s-au desfășurat în cadrul a 276 ședințe, la care au fost examinate cazurile a 2789 copii din 1883 familii. Regretabil, din cauza insuficienței/lipsei la nivel local a serviciilor alternative sau specializate pentru copii, în anul 2012, 431 copii au fost plasați în cadrul școlilor de tip internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijire părintească, școli-internat sanatoriale și școli-internat auxiliare.

În procesul de implementare a Regulamentului privind mecanismul de colaborare intersectorială în domeniul medico-social în vederea prevenirii și reducerii ratei mortalității infantile și a copiilor cu vîrsta de pînă la 5 ani la domiciliu, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1182 din 22 decembrie 2010. Pe parcursul anului 2012, de către medicii de familie/asistenții medicali de familie și asistenții sociali comunitari, prin interacțiune activă cu membrii comunității, în republică au fost identificați, evaluați și luați la evidență peste 11 500 copii cu vîrsta de pînă la 5 ani din familii în situații de risc, inclusiv 3 675 copii cu vîrsta sub 1 an.

Prestațiile sociale insuficient contribuie la creșterea copilului în familie. Conform datelor Biroului Național de Statistică cu referire la situația anului 2010, gospodăriile cu copii au fost mai puțin dependente de prestațiile sociale de care beneficiau, comparativ cu gospodăriile fără copii. În medie, acestea au constituit 104,7 lei lunar pentru un membru al gospodăriei sau 9,5% din total venituri. În proporție de 58,2 la sută aceste prestații se formau în baza diferitor tipuri de pensii, 15,7% reprezentau indemnizațiile pentru copii, 4,7% - compensațiile nominative, 4,6% - ajutorul social, restul fiind alte plăți sociale. Plățile sociale au fost mai importante pentru gospodăriile cu mulți copii (13,6% din total venituri), dar și pentru cele formate din mai multe nuclee familiale (13,9%). Totodată, gospodăriile cu mulți copii și cuplurile familiale contează mai mult pe prestațiile direcționate direct gospodăriilor cu copii (indemnizații pentru copii, compensațiile nominative, ajutorul social), pe cînd gospodăriile cu un singur copil, gospodăriile monoparentale, cît și cele formate din mai multe nuclee familiale beneficiau într-o proporție mai mare de diferite tipuri de pensii.

Din totalul prestațiilor sociale, 66% reprezentau prestațiile de asigurare socială și 34% cele de asistență socială. În gospodăriile cu maxim 2 copii, în structura prestațiilor sociale preponderente au fost cele de asigurare socială, iar în cazul celor cu 3 și mai mulți copii contribuția acestor plăți a scăzut în favoarea prestațiilor de asistență socială. În funcție de tipul gospodăriei, s-a atestat o dependență mai mare de prestațiile de asigurări sociale a gospodăriilor formate din mai multe nuclee familiale și a gospodăriilor monoparentale (78% din total prestații sociale), iar în cazul cuplurilor familiale preponderente fiind prestațiile de asistență socială - 69,1%.

Prestațiile sociale sunt importante pentru gospodăriile sărace, constituind 17,9% din totalul veniturilor disponibile. În schimb, transferurile de peste hotare au fost mai frecvente în cazul gospodăriilor cel mai bine asigurate, cu o pondere de 23% față de 11% în cazul celor mai puțin asigurate. Delimitarea prestațiilor sociale după tipul acestora oferă posibilitatea analizei contribuției fiecărui tip asupra bunăstării gospodăriilor cu copii. Se constată că pensiile sunt o sursă sigură de venit pentru mai multe categorii de gospodării, dar mai cu seamă pentru cele mai puțin asigurate (9,1%). Acest fapt denotă o dependență mai mare a gospodăriilor sărace de prestațiile asigurării sociale.

Indemnizațiile pentru creșterea și îngrijirea copilului au contribuit, de asemenea, la formarea veniturilor gospodăriilor, dar au fost mai puțin importante ca pondere și mărime. Aceste plăți variază de la 2,2% din totalul veniturilor gospodăriilor cel mai puțin asigurate, până la 1,8% pentru gospodăriile cel mai bine asigurate.

Migrația de muncă și riscurile asupra familiei

Fenomenul și cauzele acestuia. În anul 2012, conform rezultatelor studiului național cantitativ privind situația copiilor în dificultate, precum și a copiilor a căror părinți sînt plecați peste hotare, 105 270 copii au cel puțin un părinte implicat pe parcursul ultimului an în procese migratorii, ceea ce constituie 14,5% din numărul total de copii din Republica Moldova. Dintre aceștia: la 53 695 (51,0%) este plecat tatăl, la 29 950 (28,5%) este plecată mama, la 21 625 (20,5%) ambii părinți. Migrația părinților în scopul de muncă este un fenomen multidimensional, veniturile suplimentare pot fi îndreptate în interesul copiilor. Totodată migrația este însoțită de o serie de riscuri pentru copiii, cum ar fi: riscul abandonului școlar, incertitudinea performanțelor academice ale copiilor. Pe lângă aceasta, ei riscă să devină victime ale violenței, neglijării și exploatării. O povară pentru acești copii o au sarcinile casnice sporite, în special în zonele rurale, și insuficiența relațiilor emoționale. Efecte negative poate avea, de asemenea, utilizarea ineficientă a remitențelor primite de la părinți de către copiii, în special de către adolescenți, care riscă să devină consumatori de substanțe nocive, să întrețină relații sexuale precoce, să fie atrași în cercuri de influență delicventă.

Acțiunile întreprinse. Începînd cu anul 2008, Legea cu privire la migrația de muncă nr. 180-XVI din 10.07.2008 reglementează luarea la evidență a copilului care rămîne în țară prin intermediul certificatelor valabile 3 luni de la data eliberării, dar se aplică în practică doar în cazurile în care părinții pleacă oficial la muncă peste hotare prin intermediul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Planul Național de Acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 450 din 02.06.2010, a cuprins acțiuni privind îmbunătățirea situației copiilor a căror părinți sînt plecați peste hotare, actualmente fiind necesară promovarea cadrului normativ și instituțional în domeniul funcționării autorităților tutelare. Pe parcursul anului 2011 au continuat activitățile cu privire la crearea Profilului Migrațional Extins (PME) al Republicii Moldova. Scopul exercițiului Profilului Migrațional Extins în Republica Moldova rezidă în stimularea gestionării eficiente a migrației prin susținerea elaborării unor politici bazate pe dovezi.

Cu toate acestea, unele cercetări recente denotă faptul că, în general, problemele cu care se confruntă copiii a căror părinți sunt plecați la muncă peste hotare sunt similare cu cele ale copiilor din familiile social-vulnerabile. Astfel, încît, accentul urmează a fi direcționat spre calitatea exercitării obligațiilor și responsabilităților parentale indiferent de faptul că sunt alături de ei sau se află peste hotare. În acest context, o atenție deosebită trebuie acordată calității procesului de comunicare între părinți și copii și, respectiv, utilizării tuturor mijloacelor tehnice disponibile pentru a comunica cu copiii nu doar pe teme cotidiene, dar și pentru discutarea și aprofundarea unor subiecte sensibile pentru a asigura un grad mai înalt de prevenire și protecție de riscurile specifice diferitor vârste ale copiilor.

Violența față de copil

Fenomenul și cauzele acestuia. Numărul de copii victime ale violenței nu poate fi estimat cu exactitate și evoluția acestui fenomen nu este cunoscută. Este cert însă, că acest fenomen nu diminuează și este prezent semnificativ în societate. Conform studiului național "Violența față de copii în Republica Moldova" din 2007, neglijența în familie și alimentarea insuficientă se atestă la unu din zece copii și la trei, respectiv, patru din zece copii, în cazul auto-percepției de săraci. Abuzul emoțional și psihologic în familie este recunoscut prin violența verbală (cuvinte umilitoare) la doi din zece copii, și prin control restrictiv la trei din zece copii. Totodată, șapte din zece copii intervievați apreciază că sînt sprijiniți de părinți în ceea ce fac. Abuzul fizic și bătaia în familie este prezentă la patru din zece copii în cazul cînd nu-și ascultă părinții, dar în special în cazul absențelor nemotivate și fumatului. Șapte procente din părinți recunosc că palmuiesc copiii cînd ultimii greșesc. O cifră alarmantă este cea de 16,4% din părinți care își bat copiii mai mici de un an¹. Abuzul sexual se atestă la unul din zece copii. Munci casnice forțate sînt frecvente la patru din zece și, respectiv, la șase din zece în cazul familiilor sărace, astfel, încît copiii au puțin timp pentru joacă sau pentru pregătirea temelor.

Studiu național realizat în 2012 privind situația copiilor aflați în dificultate și a copiilor a căror părinți sunt plecați peste hotare arată că cca. 17 % de copii se confruntă cu violența verbală în școală, 19 % violența verbală între prieteni și 6 % violență verbală în comunitate. Cca. 3 % de copii se confruntă cu batjocoră și violență fizică în școală, iar cca. 4% în comunitate, 17 % sunt batjocoriți în cercul de prieteni, iar 11 % sunt loviți. Cca. 4 % din copii au fost bătuți cu pumnii, picioarele sau diferite obiecte în cercul de semeni.

Analiza cauzelor fenomenului poate fi structurată în dimensiunile stereotipurilor și prejudecăților din societate, atitudinii și comportamentului părinților și acceptării fenomenului de către copii, cultura violenței moștenită și replicată copiilor, survenirea problemelor în familie și a problemelor personale, dependența părinților de vicii, presiunea sărăciei. Normele din societate tolerează un grad mare de neglijare și violență în familie, insuficiența și ineficiența serviciilor de protecție a copilului și răspunderea insuficientă și inadecvată în cazurile de violență. Mulți părinți nu-și pun probleme cu privire la faptul cum trebuie corect educați copiii, care sunt efectele

¹ Conform studiului „Cunoștințe, atitudinile și practicile familiilor în domeniul îngrijirii și dezvoltării copiilor” 2009.

violentei asupra copiilor și cum ar putea fi copiii lor în cazul în care ar fi educați fără violență. Mulți părinți nu dețin cunoștințe și abilități elementare de comunicare interpersonală și, respectiv, abilități de comunicare cu copiii. Lipsa informațiilor privind metodele pozitive și nonviolente de educație a copiilor, precum și a informațiilor referitor la consecințele violentei asupra copilului contribuie la tolerarea de către societate a violentei și a educației în familie cu folosirea unor forme de violență.

În 75% din cazurile de violență sau neglijare au avut cunoștință profesorii, asistenții sociali, personalul medical, poliția și autoritățile publice locale, dar ele nu au fost înregistrate, deoarece nimeni nu le-a denunțat. Noțiunea acceptată de violență se amplasează în dimensiunea cazurilor de abuz fizic grav și exclude celelalte situații discutate. Instituțiile sociale și educaționale nu au proceduri de documentare și referire a cazurilor, lipsesc procedurile scrise de monitorizare precum și mecanismele de control. Doar în cazul organelor de poliție există un grad mai mare de înregistrare a cazurilor. Studiile arată că doar 25% din cazurile cunoscute de instituțiile publice sunt oficial înregistrate. Serviciile sociale de consiliere, prevenire și reabilitare sunt subdezvoltate.

Violența școlară este produsul conflictului între problemele individuale ale elevilor, cumulând totodată o serie de factori de risc: cultul violentei în societate și familie, lipsa eforturilor necesare în școală în scopul promovării modelelor de comportament adecvat, uneori înrăutățirea condițiilor de trai. Adesea victime ale violentei în școală sunt copiii din familii defavorizate. Cu toate acestea, în școală sunt prezente unele forme de violență cum ar fi: hărțuire sistematică, atitudine brutală și insultele. Violența școlară poate avea drept efect: scăderea performanței școlare, absenteismul școlar, abandonul școlar, desocializare, anxietate, depresie, somatizare, conduită suicidară.

O serie de riscuri noi survin prin dezvoltarea și accesul mai larg la tehnologiile informaționale moderne. Studiul privind siguranța copiilor on-line, „Copiii din Republica Moldova și(n)guri on-line ?” 2011, alertă în privința faptului că acostarea copiilor on-line, de asemenea, rezultă în comiterea infracțiunilor convenționale, permițând infractorilor să localizeze potențialele victime cu ușurință prin alți infractori din întreaga lume. Într-un studiu recent se arată că siguranța copiilor on-line care arată că 10% dintre copii navighează pe Internet noaptea, între orele 22.00 și 08.00; peste 39% dintre respondenți declară că stau pe Internet 3-4 ore pe zi, iar 6% – că sînt online 7-8 ore și mai mult. Mai îngrijorătoare sînt cifrele referitor la persoanele cu care comunică: 51% dintre copiii chestionați s-au întâlnit în realitate cu cineva pe care l-au cunoscut doar pe Internet, dintre care circa 20% nu au spus nimănui despre acest fapt; alte 38% și-au făcut publice datele personale și fotografiile celor pe care i-au cunoscut doar prin Internet. 7% din numărul copiilor care au cunoscut prin Internet persoane din alte țări au declarat că au primit propuneri indecente și au discutat subiecte cu caracter sexual.

Republica Moldova rămîne o țară de origine a traficului de ființe umane și mai puțin o țară de tranzit și de destinație pentru femei și tinere supuse traficului de ființe umane în scopul exploatării, dar și pentru bărbați, afectați de traficul de persoane în

scopul muncii². Datele Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și Organizației Internaționale pentru Migrație atestă o scădere de trafic de copii, începând cu anul 2007. Dacă în anul 2000 am avut 31 de cazuri oficiale de trafic al minorilor, în 2002 au avut loc deja 22 cazuri, în 2004 – 24 cazuri, în 2006 – 31 cazuri, în 2008 – 3 cazuri, în 2010 – 12 cazuri și în primele 6 luni ale anului 2012 – 7 cazuri. Datele includ traficul intern și internațional, cât și diversele forme ale exploatării: sexuală, prin muncă, cerșit, sustragere de organe, combinată, cât și neidentificată.

Acțiunile întreprinse. Măsurile informaționale în contextul prevenirii violenței împotriva copilului au fost desfășurate sporadic, au avut loc doar câteva campanii, printre care putem menționa cea din 2006 – campania națională de comunicare “Copilărie fără violență”, respectiv doar 8% din populație consideră că o persoană trebuie denunțată poliției dacă își bate copilul.

În anul 2008 Guvernul a aprobat Planul național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009-2011, o parte din acțiuni, însă, nu au fost realizate din lipsa resurselor financiare. Prin Hotărârea Guvernului nr. 766 din 11 octombrie 2011 a fost aprobat Planul național de acțiuni privind prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului pentru anii 2011-2015. Concomitent, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a susținut implementarea unor proiecte regionale pentru acordarea suportului absolvenților instituțiilor rezidențiale, în special cu privire la orientarea profesională și prevenirea traficului și exploatării.

Cadrul normativ în domeniul prevenirii și contracarării traficului de ființe umane este consolidat și aliniat la standardele internaționale. Au fost organizate ample campanii de sensibilizare și informare a societății. În anul 2011, Centrul pentru asistența și protecția victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane din subordinea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei a oferit protecție și asistență unui număr de 11 copii (8 fete și 3 băieți). În același timp, la Centru au fost asistate potențiale victime ale traficului de ființe umane, dintre care 74 minore și 58 minori.

Provocările de conciliere a vieții de familie cu activitatea profesională

Fenomenul și cauzele acestuia. Concilierea vieții de familie cu activitatea de muncă reprezintă o expresie a libertății alegerii, a performanței maxime în fiecare din roluri și sfere ale vieții, dar și o repartizare mai armonioasă a drepturilor și obligațiilor. Oricare ar fi alegerea, ea presupune o sprijinire și o consolidare a familiei din partea statului. Obligațiile membrilor de familie presupun atât grija față de alți membri ai familiei, de copii în special, cât și sarcinile casnice. Femeia continuă să joace rolul principal în grija, educația și creșterea copiilor, cât și să-și asume majoritatea sarcinilor casnice, ceea ce prezintă impedimente de participare în viața social-activă, economică și publică și o povară grea în cazul exercitării activității de muncă în plus celei familiale.

Datele Biroului Național de Statistică (BNS) confirmă realitatea când lipsa serviciilor de suport obligă renunțarea temporară a femeilor la activitatea profesională

² Conform „Studiul fenomenului de trafic de copii în Republica Moldova” 2010, La Strada și Trafficking in Persons Report 2011, Moldova, Ambasada SUA,

odată cu apariția copiilor, realitatea vizată este valabilă și pentru bărbați, astfel întreaga familie îi resimte impactul economic, în special pînă la școlarizarea copiilor. Conform datelor BNS din raportul „Femei și Bărbați în RM” 2012, referitor la contingentul fertil cuprins în vîrsta de 20-49 ani, rata de ocupare este semnificativ mai mică în cazul femeilor care au cel puțin un copil de vîrstă preșcolară (37,2 % pentru anul 2011), comparativ cu categoria femeilor care nu au nici un copil de această vîrstă (circa 53 %) și este în descreștere continuă în ultimii ani. În majoritatea cazurilor, femeile își asumă rolul de creștere și îngrijire a copilului. În anul 2012, 99,1% din persoanele aflate în concediu de îngrijire a copilului au fost femei și doar 0,9% bărbați. Totodată, în ultimii ani este în ascensiune numărul persoanelor care au beneficiat de concediu parțial plătit pentru persoanele asigurate.

În 2011, indicatorii demografici au scăzut comparativ cu anii precedenți. Scăderea ratei fertilității în ultimul deceniu se explică parțial prin schimbarea modului de viață a tinerilor. Pe de altă parte, mai are loc și transformarea modelului familiei tradiționale. Tranzitarea spre modelul modern de adaptare la provocările sociale este anevoios. Presiunile sociale asupra familiei actualmente raționalizează eficiența folosirii resurselor existente: prin disoluția mai frecventă a căsătoriilor, creșterea numărului familiilor monoparentale, cît și a relațiilor neoficiale și copiilor extraconjugali, conform raportului „Femei și Bărbați în RM” 2012. Este în continuă creștere ponderea femeilor care n-au născut nici un copil, și prin urmare, a numărului de familii fără copii și reducerea numărului de familii cu trei și mai mulți copii.

Studiile internaționale atestă o mai mare natalitate în țările care au întreprins măsuri să diminueze povara sarcinilor casnice și familiale și să mărească participarea taților la viața de familie. Se atestă că atunci cînd ambii părinți, adică și tații participă mai mult la creșterea și educarea copiilor și la sarcinile casnice, aceasta ameliorează relațiile intrafamiliale și menține o puternică legătură cu copiii, chiar în cazul survenirii divorțului și o diminuare a comportamentului lor riscant, a depresiilor, o stare generală psiho-emoțională mai bună pentru fiecare părinte.

Dificultățile de conciliere a vieții de familie cu activitatea de muncă sînt determinate de următorii factori: rolurile arhaice și prejudecățile asupra familiei și rolului femeii: persistența modelului de responsabilitate casnică a femeii și insuficiența participării tatălui la educarea copilului și la sarcinile casnice; lipsa suportului politicilor: lipsa serviciilor de suport pentru îngrijirea copilului de pînă la 3 ani și insuficiența lor pentru 3-7 ani, lipsa serviciilor de facilitare și asistență psihologică pentru reintegrarea femeii în cîmpul muncii; discriminarea în cîmpul muncii a femeii: angajatorul discriminează femeia cu copil pînă la 6 ani din cauza percepției și persistenței concediilor de îngrijire a copilului și competiției înalte pentru locuri de muncă.

Acțiunile întreprinse. Serviciile preșcolare pentru copii de 3-6 ani sunt slab dezvoltate, în peste 170 de localități în general lipsesc, iar diversitatea acestora nu acoperă necesitățile familiilor cu copii, în special a copiilor cu vîrsta de pînă la 3 ani. Totodată, serviciile preșcolare existente sînt insuficient de flexibile, în special în ce privește programul de activitate al acestora, care nu este prelungit pentru orele mai

tîrzii, nu acoperă întreaga săptămîină și toate perioadele anului, în special pe timpul de vară sau iarnă. Politicile de facilitare a încadrării femeii în cîmpul muncii și societate se află în proces de dezvoltare, deocamdată sunt create mecanisme instituționale în domeniul asigurării șanselor egale pentru femei și bărbați, fiind necesare însă și politici publice centrate pe familie.

II. Problemele de implementare a politicilor

Acest capitol se axează pe problemele ce țin de calitatea și eficiența implementării politicilor existente. Problemele de implementare sunt grupate pentru trei domenii prioritare de intervenție:

1. Creșterea și educația copiilor în familiile defavorizate, inclusiv reintegrarea în mediul familial încă nu este asigurată de un sistem de protecție socială comprehensiv și integrat.

1.1 Activitatea autorităților tutelare este inefficientă, se constată insuficiența resurselor și lipsa de instrumente necesare pentru identificarea timpurie și evaluarea copiilor în situație de risc, astfel prevenirea separării copiilor de mediul familial nu-și atinge scopul.

1.2 Activitatea Comisiilor pentru protecția copilului aflat în dificultate este neuniformă și necesită a fi consolidată pe componenta prevenirii separării copilului de mediul familial.

1.3 Programele de suport pentru familiile cu copii, în mare parte, sunt constituite din sprijin monetar și material, care nu sunt adecvate, în lipsa serviciilor complementare. Prevenirea abandonului copiilor necesită servicii dezvoltate și consolidate, urmînd a fi focusate pe cauzele principale ale abandonului.

1.4 Procesul de dezinstituționalizare este, în special, susținut de organizații neguvernamentale, o parte din autoritățile administrației publice locale avînd o atitudine pasivă în promovarea procesului de dezinstituționalizare și, respectiv, de dezvoltare a serviciilor de sprijin familial și a serviciilor alternative de îngrijire a copiilor separați de părinți.

1.5 Procesul de reintegrare a copiilor dezinstituționalizați întîmpină dificultăți în aplicarea managementului de caz, în calitate de instrument complex de evaluare, asistență și monitorizare a copilului.

1.6 Dreptul de participare a copiilor în luarea deciziilor care îi privesc se realizează segmentar, în special referitor la consultarea opiniei copilului privind respectarea drepturilor, asistența și măsurile de protecție aplicate, precum și aplicarea unui mecanism transparent și sigur de depunere și examinare a plîngerilor copiilor.

1.7 Nu există o abordare uniformă privind problemele cu care se confruntă copiii ai căror unicul sau ambii părinți sunt plecați la muncă peste hotare, locul pe care îl ocupă fenomenul migrației printre cauzele vulnerabilității acestor copii, spectrul de

servicii necesare pentru asistența copiilor respectivi și nivelul de specializare a acestor servicii.

1.8 Insuficiența datelor comprehensive și calitative privind situația copilului și a impactului protecției acordate acestuia, rămâne una din carențele de bază în procesul de ajustare și dezvoltare a politicilor în domeniu.

2. Complexitatea fenomenului de violență, neglijare și exploatare nu este abordat de un sistem integrat de prevenire și combatere, bazat pe un cadru legal și instituțional coerent și eficient.

2.1 Lipsesc instrumentele la nivelul național pentru dezvoltarea și consolidarea abilităților părinților de creștere și educație a copiilor pentru prevenirea violenței, neglijării și exploatării copilului.

2.2 Lipsesc programe consistente pentru schimbarea atitudinii populației față de violența asupra copilului și alternativele pozitive de educație a copiilor.

2.3 Specialiștii din domeniile social, educațional și din justiție operează cu referințe, percepții și definiții diferite asupra fenomenului de violență și neglijență, activitățile nu sunt reciproc integrate.

2.4 Lipsesc instrumente integrate pentru identificarea, evaluarea, asistența, referirea, evidența copiilor-victime și potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatării atât în familie, cât și în comunitate.

2.5 În societate se menține un nivel ridicat de toleranță atât în rândul populației, cât și al profesioniștilor față de fenomenele violenței, neglijării și exploatării copiilor.

2.6 Copiii victime ale violenței, neglijării și exploatării sunt în continuare re-victimizați prin intermediul sistemului justiției, mass-media, internetului.

2.7 Lipsesc serviciile de prevenire primară, dar și cele specializate, inclusiv de prevenire secundară și terțiară, pentru copiii victime ale violenței, neglijării și exploatării, precum și pentru abuzatori.

3. Rolul femeii și bărbatului în creșterea și educația copiilor, în special în primii ani de viață a copiilor încă nu este adecvat îndeplinit, în societate persistă prejudecăți privind implicația părinților în educația copiilor.

3.1 Instituțiile preșcolare admit copiii începând cu vârstă de 3 ani, ceea ce adesea impune mamei să suporte mai greu revenirea în activitatea profesională, situația este și mai grea în cazul mamei solitare, deoarece se atestă lipsa serviciilor de creșă pentru copiii cu vârsta până la 3 ani.

3.2 Indemnizațiile pentru creșterea copilului nu sunt suficiente și nu sunt corelate cu necesitățile de creștere a copilului și cu minimul de existență.

3.3 Programul de activitate a instituțiilor preșcolare nu este adaptat în majoritatea cazurilor programului de lucru al părinților.

3.4 Sarcinile de îngrijire a copiilor cu dizabilități, de regulă, revin mamei.

3.5 (Re)integrarea în activitatea profesională deseori este întâmpinată de percepții și tratamente nefavorabile la angajare, lipsesc programe de reorientare și facilitare a reîncadrării părinților cu copii mici în câmpul muncii.

III. Obiectivele Strategiei

În acest capitol sunt formulate obiectivele generale și specifice ale Strategiei, precum și măsurile de politici prin care se vor atinge obiectivele specifice.

Obiectivul general 1. Asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediu familial

Obiectivul Specific 1-1. Prevenirea separării copilului de familie

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 1.1.1 Consolidarea capacităților autorităților tutelare locale și teritoriale în exercitarea atribuțiilor funcționale;
- 1.1.2 Asigurarea uniformității și controlului procesului de luare a deciziilor privind separarea copilului de familie;
- 1.1.3 Eficientizarea sistemului de prestații sociale pentru susținerea familiei și protecției copilului, și a facilităților fiscale pentru familiile cu copii;
- 1.1.4 Dezvoltarea rețelei de servicii sociale în sprijinul familiilor cu copii în risc de separare, inclusiv de intervenție timpurie;
- 1.1.5 Dezvoltarea unui sistem integrat de colectare a datelor privind situația copilului.

Rezultatul scontat (impactul asupra beneficiarilor):

Diminuarea semnificativă a ratei copiilor separați de familie (specificarea țintei pentru fiecare etapă de implementare, măsurat în baza statisticilor și evaluărilor periodice).

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Adoptarea măsurilor de politici, precum și asigurarea funcționalității autorităților în serviciul familiilor și copilului, consolidarea cadrului instituțional (verificat prin proiecte de acte normative, inclusiv aprobate, prin opinia de expertiză).

Obiectivul Specific 1-2. Stoparea graduală a instituționalizării copiilor cu vârsta de 0 - 3 ani

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 1.2.1 Promovarea serviciilor de planificare familială și de formare a abilităților parentale pentru creșterea și educarea copiilor;
- 1.2.2 Identificarea timpurie și asistența familiilor defavorizate prin serviciile sociale de prevenire;
- 1.2.3 Dezvoltarea serviciilor de îngrijire de tip familial pentru copiii cu vârsta de 0 - 3 ani, inclusiv pentru copiii cu dizabilități.

Rezultatul scontat (impactul asupra beneficiarilor):

Copiii cu vârsta de 0-3 ani vor fi plasați în instituții rezidențiale doar în cazuri excepționale și pe o perioadă determinată, atunci când un astfel de plasament reprezintă singura soluție pentru asigurarea îngrijirii complexe și supravegherii permanente a copilului (specificarea țintei pentru fiecare etapă de implementare, măsurat în baza datelor statistice și evaluărilor calitative).

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Prestarea serviciilor prevăzute în măsurile de politici, inclusiv prin includerea acestora în bugetul de stat, specificarea gradului de acoperire a necesităților (volumul și gradul de acoperire a serviciilor se va stabili periodic pentru fiecare etapă de implementare, verificat prin proiecte de acte normative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

Obiectivul Specific 1-3. Reducerea continuă a numărului de copii aflați în îngrijire rezidențială

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 1.3.1 Reorganizarea continuă a sistemului rezidențial de îngrijire a copilului;
- 1.3.2 Dezvoltarea serviciilor sociale de sprijin familial, de tip familial și (re)integrarea copiilor în familie;
- 1.3.3 Dezvoltarea educației incluzive și eficientizarea serviciilor de sprijin pentru incluziunea educațională și socială a copiilor;
- 1.3.4 Aplicarea mecanismelor de redirecționare a resurselor eliberate din sistemul rezidențial pentru facilitarea (re)integrării sociale și educaționale a copiilor.

Rezultatul scontat (impactul asupra beneficiarilor):

Copiii vor fi plasați în instituții rezidențiale doar în cazuri excepționale și pe o

perioadă determinată, atunci cînd un astfel de plasament reprezintă singura soluție pentru asigurarea îngrijirii complexe și supravegherii permanente a copilului (indicarea țintelor pentru fiecare etapă de implementare, măsurat în baza datelor statistice și evaluărilor calitative).

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Prestarea serviciilor de sprijin familial și a serviciilor de tip familial relevante, adecvate și viabile în conformitate cu standardele minime de calitate, asigurarea funcționării mecanismelor instituționalizate (volumul și gradul de acoperire a serviciilor se va stabili periodic pentru fiecare etapă de implementare, verificat prin proiecte de acte normative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

Obiectivul Specific 1-4. Reducerea efectelor negative ale migrației părinților asupra copiilor rămași în țară

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 1.4.1 Implementarea unui mecanism eficace de evidență și monitorizare a situației copiilor a căror părinți/unicul părinte sînt plecați peste hotare;
- 1.4.2 Implementarea programelor de informare, conștientizare și a serviciilor de consiliere a copiilor rămași în țară, a părinților migranți și a persoanelor în grija cărora rămîn copiii;
- 1.4.3 Sporirea capacităților sistemului educațional în abordarea riscurilor sociale, inclusiv și ale riscurilor sociale pentru copii ale căror părinți sunt migranți.

Rezultatul scontat (impactul asupra beneficiarilor):

Toți copiii părinții cărora sunt plecați peste hotare sunt acoperiți de tutelă/curatelă temporară. Incidența survenirii riscurilor sociale asupra copiilor ai căror părinți sunt migranți este în descreștere (specificarea țintelor pentru fiecare etapă de implementare, măsurat în baza datelor statistice și evaluărilor calitative).

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Funcționarea mecanismului de identificare, monitorizare a situației copiilor a căror părinți/unicul părinte sînt plecați peste hotare, desfășurarea programelor de informare a copiilor rămași în țară, a părinților migranți și a persoanelor în grija cărora rămîn copiii (verificat prin proiecte de acte normative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

Obiectivul general 2. Prevenirea și combaterea violenței, neglijării și

exploatării copiilor, promovarea practicilor non-violente în creșterea și educarea copiilor

Obiectivul Specific 2-1 Prevenirea violenței, neglijării și exploatării copiilor

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

2.1.1 Dezvoltarea capacităților actorilor comunitari și a grupurilor profesionale pentru identificarea, referirea și asistența cazurilor de violență a copiilor și în oferirea serviciilor adecvate;

2.1.2 Dezvoltarea și implementarea Programului Național de formare a deprinderilor parentale;

2.1.3 Desfășurarea campaniilor de sensibilizare a societății în scopul prevenirii violenței și reducerii toleranței privind violența asupra copiilor;

2.1.4 Asigurarea protecției copiilor împotriva informațiilor de pe toate suporturile existente, care pot afecta negativ integritatea psihică și morală a copiilor;

2.1.5 Dezvoltarea serviciilor de suport și prevenire pentru copiii pasibili riscului de a deveni victime ale violenței sau exploatării;

2.1.6 Evidența și monitorizarea agresorilor pentru prevenirea recidivei infracțiunii de violență sexuală asupra copilului;

2.1.7 Sporirea capacităților sistemului educațional privind informarea în domeniul drepturilor copilului și formării deprinderilor pentru prevenire a violenței în școală, precum și a comportamentelor de risc.

Rezultatele scontate (impactul asupra beneficiarilor):

1. Schimbarea atitudinii și percepției față de violență, neglijare și exploatare a copiilor (indicarea țintelor cantitative pentru fiecare etapă de implementare, în baza măsurărilor calitative și evaluărilor periodice);
2. Reducerea substanțială a incidenței survenirii riscurilor asupra copiilor (indicarea țintelor cantitative pentru fiecare etapă de implementare, în baza datelor statistice cu indicarea ratei anuale și evaluărilor periodice).

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Adoptarea Programului Național de formare a deprinderilor parentale, campaniile în desfășurare periodică, prestarea serviciilor, funcționarea bazei de date a agresorilor (volumul și gradul de acoperire a serviciilor se va stabili periodic pentru fiecare etapă de implementare, verificat prin proiecte de acte normative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

Obiectivul Specific 2-2 Combaterea violenței, neglijării și exploatării copiilor

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 2.2.1 Asigurarea eficienței sporite a cadrului normativ privind combaterea violenței asupra copilului;
- 2.2.2 Implementarea mecanismului intersectorial de identificare, evaluare, asistență, referire și evidență a copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatării;
- 2.2.3 Dezvoltarea serviciilor sociale de asistență a familiilor și copiilor victime ale violenței;
- 2.2.4 Îmbunătățirea calității colectării și sistematizării datelor cu referire la violența asupra copilului și integrarea acestora în sistemul de date privind situația copilului;
- 2.2.5 Asigurarea protecției datelor cu caracter personal și prevenirea re-victimizării copiilor victime ale violenței, neglijării și exploatării.

Rezultatele scontate (impactul asupra beneficiarilor):

1. Creșterea semnificativă a ratei de referire a cazurilor de violență identificate în scopul asistenței copiilor victime și reprimării agresorilor (precizarea ținutelor cantitative pentru fiecare etapă de implementare, în baza datelor statistice și evaluărilor de expertiză);
2. Reducerea semnificativă a incidenței cazurilor revictimizării (precizarea ținutelor cantitative pentru fiecare etapă de implementare, în baza datelor statistice și evaluărilor de expertiză).

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Funcționarea mecanismului intersectorial, prestarea serviciilor, cadrul normativ îmbunătățit (volumul și gradul de acoperire cu servicii a beneficiarilor/potențialilor beneficiari se va stabili periodic pentru fiecare etapă de implementare, verificat prin proiecte de acte normative legislative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

Obiectivul general 3. Concilierea vieții de familie cu activitatea profesională pentru asigurarea creșterii și dezvoltării armonioase a copilului

Obiectivul Specific 3-1 Redimensionarea semnificației sociale a maternității și paternității și a rolului ambilor părinți în creșterea și educarea copiilor

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 3.1.1 Sprijinul reintegrării femeilor cu copii în activitatea profesională prin (re)profesionalizare, facilitarea accesului nediscriminatoriu la liniile de creditare, stimulentele financiare, fiscale;
- 3.1.2 Sprijinul implicării calitative a ambilor părinți în creșterea și educația copiilor prin îndeplinirea în comun a obligațiilor și drepturilor parentale;
- 3.1.3 Promovarea campaniilor de conștientizare în scopul combaterii prejudecăților privind rolurile femeilor și bărbaților în familie și societate.

Rezultatele scontate (impactul asupra beneficiarilor):

1. Creșterea ratei de reintegrare a femeii în câmpul muncii și în activitatea profesională (specificarea țintelor cantitative pentru fiecare etapă de implementare în baza datelor statistice și evaluărilor de expertiză),
2. Reducerea prejudecăților privind rolul ambilor părinți în creșterea și educarea copiilor și promovarea egalității parentale (probat în baza datelor statistice și evaluările de expertiză);

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Programele de (re)profesionalizare în derulare, campaniile desfășurate periodic (gradul de acoperire a serviciilor se va stabili periodic pentru fiecare etapă de implementare, verificat prin proiecte de acte normative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

Obiectivul Specific 3-2 Promovarea serviciilor de sprijin pentru părinții încadrați în câmpul muncii

Măsurile pentru atingerea obiectivului:

- 3.2.1 Garantarea regimurilor de lucru flexibile pentru părinții cu copiii de vârstă preșcolară;
- 3.2.2 Dezvoltarea serviciilor publice accesibile de îngrijire și educare a copiilor de vârstă preșcolară, precum și a mecanismelor de încurajare a prestatorilor privați de servicii.

Rezultatele scontate (impactul asupra beneficiarilor):

Părinții, în special femeile cu copii, au acces comparabil egal la (re)integrarea în câmpul muncii (probat în baza datelor statistice și evaluărilor de expertiză);

Indicatorii de progres (politici, instituții):

Crearea și promovarea serviciilor subvenționate de îngrijire a copiilor - (ținta finală: cel puțin 33% din copiii cu vârsta cuprinsă între 1 și 3 ani și pentru cel puțin 90% din

copiii cu vârsta cuprinsă între 3 și 6 ani, (verificat prin proiecte de acte normative inclusiv aprobate, în baza evaluărilor calitative a serviciilor, opiniei de expertiză).

IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT evaluează aspectele ce țin de mediul intern: 1) capacitatea administrativă de coordonare/implementare a Strategiei (autoritățile centrale și locale), 2) existența instituțiilor și resurselor în cadrul acestora 3) resursele financiare pentru implementarea politicilor (bugetul de stat și bugetul asigurărilor). Constrângerile de implementare a Strategiei - riscurilor interne includ: rezistența implicită pentru schimbare în cadrul sistemului existent, atitudinea și gradul de formare a grupurilor profesionale, stabilitatea politică și dedicația autorităților centrale și locale selective pentru implementarea Strategiei.

Punctele forte și slabe sunt analizate din perspectiva politicilor și a sistemului de protecție a copilului, dar includ și inițiativele comunitare. Oportunitățile și amenințările se referă la condițiile și factorii din societate, care afectează pozitiv sau negativ acest fenomen și politicile relevante, eforturile actorilor și partenerilor de dezvoltare.

Obiectivul general 1. Asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial

Punctele forte:

1. Cunoașterea exactă și detaliată a situației copiilor în instituțiile rezidențiale și conștientizarea factorului decizional și a societății asupra necesităților de schimbare,
2. Cunoașterea experienței pozitive și a soluțiilor de prevenire și finalizare a procesului de dezinstituționalizare,
3. Autoritățile publice centrale și locale sprijină continuarea procesului de dezinstituționalizare,
4. Cadrul instituțional de administrare a prestațiilor sociale include asistenții sociali pentru evaluarea necesităților și oficiile de administrare a plăților în teritoriu,
5. Există experiența de pilotare a modelelor de prestare a serviciilor sociale de suport pentru familie, pentru reintegrarea în familie,
6. Bugetul de stat și documentele de planificare financiară prevăd resursele financiare pentru facilitarea procesului de dezinstituționalizare.

Punctele slabe:

1. Prestațiile sociale destinate copilului și familiei în formula actuală nu ajută adecvat familia și creșterea copilului,
2. Motivele sociale și materiale în continuare determină părinții spre căutarea soluțiilor de plasare rezidențială a copiilor,
3. Comportamentul dependent și paternalist al unui segment important al familiilor vulnerabile.

4. Conlucrarea intersectorială slabă

Obiectivul general 2. Prevenirea și combaterea violenței, neglijării și exploatării copiilor, promovarea practicilor non-violente în creșterea și educarea copiilor

Punctele forte:

1. Cunoașterea comunității de experți a experienței pozitive și a soluțiilor de prevenire și combatere a practicilor non-violente în creșterea și educarea copiilor,
2. Existența legislației cadru și a instituțiilor pentru combaterea violenței, neglijării și exploatării copiilor,
3. Instanțele judecătorești consolidează practica și experiența judiciară de aplicare a măsurilor de protecție și de condamnare,
4. Factorii decizionali susțin promovarea politicilor de prevenire și combatere a violenței, neglijării și exploatării copilului.

Punctele slabe:

1. Nivelul de toleranță în societate înalt pentru cazurile de violență și neglijență față de copil,
2. Instituțiile sociale și educaționale dețin capacități insuficiente pentru identificarea, referirea și gestionarea cazurilor,
3. Lipsesc o serie de prevederi specifice ale legislației cu privire la calificarea situațiilor cu implicarea violenței și neglijenței, care nu permit reprimarea fenomenului.

Obiectivul general 3. Concilierea vieții de familie cu activitatea profesională pentru asigurarea creșterii și dezvoltării armonioase a copilului

Punctele forte:

1. Adoptarea legislației cu privire la asigurarea egalității și instituirea Consiliului care va examina plîngerile relevante,
2. Existența instituțiilor specializate ale statutului cu privire la asigurarea condițiilor adecvate de muncă,
3. Existența unei rețele de servicii sociale și educaționale publice pentru copii.

Punctele slabe:

1. Conștientizarea inadecvată a factorilor decizionali pentru problemele existente,
2. Înțelegerea parțială a soluțiilor și politicilor pentru redresarea situațiilor relevante.

Oportunitățile și amenințările generice:

Oportunitățile:

1. Suportul deplin tehnic, financiar și de expertiză din partea comunității donatorilor pentru finalizarea procesului de dezinstituționalizare, prevenirea și

- combaterea violenței, neglijării și exploatării copilului,
2. Existența unui număr mare de organizații și asociații necomerciale capabile să ofere servicii sociale relevante dezinstituționalizării.

Amenințările:

1. Instabilitatea politică care contribuie la amânarea implementării politicii,
2. Riscul insuccesului modelelor de reintegrare a copiilor dezinstituționalizați care poate genera neîncrederea în rezultatul politicii,
3. Persistența prejudecăților societale cu referire la rolul femeii, inclusiv în conștiința pasivă a unui segment important de femei.

V. Etapele de implementare

Strategia are trei etape de implementare:

Etapa I - anii, 2014, 2015, 2016

Etapa a II - anii 2017, 2018, 2019

Etapa a III - anul 2020.

VI. Estimarea impactului și costurilor

Impactul social al Strategiei constă în crearea unor condiții favorabile pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copiilor, prin:

- a) consolidarea sistemului de protecție a familiei și copilului cu accent deosebit pe dezvoltarea unui cadru instituțional integrat pentru prevenirea situațiilor de risc și dificultate,
- b) identificare și intervenție timpurie, în special la nivel comunitar în fața situațiilor de risc pentru familii și copii,
- c) implementarea unor acțiuni complexe pentru modificarea percepției și stereotipurilor privind metodele de creștere și educație a copiilor,
- d) sporirea accesului la sistemul de protecție a grupurilor vulnerabile în vederea incluziunii acestora.

Implementarea Strategiei va contribui la diminuarea costurilor sociale ale violenței, neglijării și exploatării copiilor și obținerea beneficiilor sociale furnizate de existența unui climat social nonviolent, cum ar fi: a) reducerea costurilor pentru prestarea serviciilor sociale specializate și cu specializare înaltă, b) reducerea volumului asistenței medicale acordate în cazurile de violență, c) consolidarea nucleelor familiale și scăderea ratei divorțurilor, d) creșterea reușitei școlare, incluziunii educaționale și scăderea abandonului școlar, e) prevenirea vagabondajului și delincvenței juvenile, f) reducerea fenomenului de abandon a copiilor, g) sporirea gradului de coeziune socială și a încrederii populației în structurile de protecție a copilului.

Pentru obținerea impactului social și economic pe termen lung Strategia necesită alocarea unor mijloace financiare consistente, în special majorarea alocațiilor din bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale. Totodată, măsurile pentru implementarea Strategiei vor constitui platforma pentru utilizarea planificată și eficientă a asistenței tehnice și financiare externe.

Estimarea costurilor bugetare de implementare a Strategiei s-a efectuat în formă de centre și tipuri de cheltuieli și identificarea calitativă a beneficiilor sociale de pe urma reducerii efectelor negative. Beneficiul net în urma implementării Strategiei constă în crearea beneficiilor create, minus costurile bugetare suportate. Estimarea cantitativă a fost realizată în cadrul unei analize financiare ex-ante. Identificarea costurilor de investiție și a costurilor operaționale de implementare se bazează pe identificarea costurilor de investiție care se referă la: elaborarea politicilor, transferul de tehnologii și dezvoltarea capacităților, investiții în infrastructură, ajustări administrative. Costurile operaționale se referă la: costul serviciilor și prestațiilor, costul transferurilor de bani prin substituie a serviciilor anulate, costul de evaluare a impactului politicilor.

VII. Procedurile de raportare și de monitorizare

În procesul implementării prezentei Strategii se va efectua monitorizarea și evaluarea continuă a realizării prevederilor acesteea. Coordonarea procesului de implementare a Strategiei revine Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, care va crea în acest scop un grup de lucru constituit din reprezentanții autorităților, instituțiilor și organizațiilor relevante, implicate în procesul de implementare a Strategiei.

Monitorizarea se va realiza în baza:

- a) datelor statistice furnizate de către autoritățile administrației publice centrale de resort;
- b) rapoartelor prezentate de către structurile administrației publice locale de nivelul I și II cu competențe în domeniul de referință;
- c) analizelor, studiilor, cercetărilor în domeniu;
- d) altor informații relevante.

Monitorizarea periodică a implementării Strategiei se va face la sfârșitul fiecărei etape și la sfârșitul perioadei pentru care este adoptată prezenta Strategie.

În procesul evaluării se vor elabora rapoarte de progres privind realizarea prevederilor Strategiei care vor fi prezentate Guvernului, asigurându-se mediatizarea corespunzătoare a rezultatelor obținute.

Evaluarea și monitorizarea este formulată în calitate de indicatorii de impact și indicatorii de progres. Impactul este măsurat la nivelul beneficiarilor politicilor. Progresul implementării este măsurat la nivelul formulării, implementării politicilor, legilor, dezvoltării capacităților instituționale.

Strategia urmează a fi aprobată de Guvern, ulterior un Plan de acțiuni va fi elaborat pentru a pune în aplicare un set de acțiuni care vor detalia obiectivele specifice și măsurile pentru atingerea obiectivelor. Planul de acțiuni va fi elaborat pentru fiecare etapă de implementare a Strategiei.

Realizarea obiectivelor specifice va fi realizată prin intermediul rezultatelor scontate formulate pentru fiecare obiectiv specific. Rezultatul scontat este formulat la nivelul impactului asupra beneficiarilor și rezultă din măsurarea schimbării pozitive pentru beneficiarul obiectivului specific. Formularea rezultatelor scontate este rezonabil de concretă, reieșind din situația actuală care va fi evaluată pentru fiecare etapă de implementare a Strategiei, mecanismul de monitorizare a implementării Strategiei va aproba formularea specifică a țintei rezultatului scontat.

Progresul implementării rezultatului scontat necesită un set de indicatori de progres care reflectă în ce măsură sunt elaborate și puse în aplicare măsurile de politici necesare atingerii rezultatului scontat formulate prin crearea și funcționarea mecanismelor instituționale relevante.

Totodată, Planul de acțiuni în primul rând va conține activități dedicate colectării datelor statistice relevante în vederea determinării nivelului de bază pentru stabilirea unor indicatorilor specifici de progres cantitativi și calitativi ai acțiunilor propriu-zise pentru realizarea măsurilor stabilite în Strategie și totodată, va specifica volumul de resurse necesare pentru atingerea indicatorilor stabiliți.